

J E L E N K Ö R.

56. szám

Pest, szerda julius 15^{kén}

1835.

Foglalat: Magyar- és Erdélyország (kinevezések; Kassa város új tisztikara; losonczy lyceum; igazítások és különfélék.) Szervia és Moldva. Anglia (az angol testületi javításról vélemény; Byron Ada; irlandi tizedrendszer 's egyházjövedelem szabályoztatása; alsó- és felsőházi ülések jun. 29ikén.) Franciaország (a' szörnyeteg-pör, 's annak folyama a' páriszék előtt julius 21kaig; kelet ügye.) Spanyolország (d. Carlos decretuma; Bilbao ostroma 's felszabadulta; hírek Madritból.) Brazília. Északamerika. Német- és Törökország. Elegyhírek. Pénzkelet és Gabonásár.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. A' fő RR. junius 7ikén tartott orsz. ülésökben a' szólás-szabadság ügyében hozzájok általküldött újabb (másodrendű) fölirást sem fogadják el ugyanazon okaiknál fogva, mellyeket az első, e' tárgyi fölírás-javaslatra nézve fölhozottanak. — A' RR. 7ikén elfogadják a' lengyelek ügyét tárgyzó fölírás- és üzenet-javaslatot; Skán a' már összegyűjtött sérelmek országos ülési vitatását folytaták; 9ikén pedig a' fő RR. válasz-üzeneteit vevék kerületi vitatás alá.

Ő cs. kir. felsége a' m. kir. udv. kancellariához junius 15. intézett legfelsőbb határozata szerint Herchenröther Gyulát, azóbudai és visegrádi kir. kam. urodalom tisztartóját magyar nemességre méltóztatott emelni.

Ő cs. kir. felsége jun. 3iki legfelsőbb határozata szerint Gombos Imre, magyar kir. udv. kamarai tanácsnokot cs. kir. kamarássá méltóztatott kinevezni. — A' nm. m. kir. udv. kamara Dubravka Mátyás tokaji szálmestert a' szolnoki szálhivatalhoz ellenőrré; — Turkovits István nyug. főhadnagyot 's a' pesti sóhivatalnál practicanst Halmágyra ellenőrködő mázsamesterré; Braun Ernest halmágyi sómázsaszt ugyanottani mázsamesterré; sópajtaórré pedig Koalitin Mihályt a' b. Mariássy serezed első csapatja őrmesterét nevezte ki (kir. kam. tudósítás).

Az erdélyi udv. kancellaria az erdélyi orsz. számvevő-hivatalban Dósa Sándor elhunytával és Cseke József nyugalmaztával megürült két számtanácsnokí hivatalra Istvánffy János és Kollerffy Vilmos számvevőtiszteket nevezé ki.

(Mult számunkban gróf Pálffy Ferd. Leopold kineveztetését oda kérjük igazittatni, hogy ő eddig Pozsony vmegyének nem levén főispáni helytartója, csak mostan neveztetett azzá ő Felségétől).

Kassán julius elején tartatott a' városi tisztújítás. Királyi biztos vala Merzse László cs. kir. tanácsnok és az eperjesi kerületi tábla közbirája. Bíró lett: Fedák János; polgármester Wirkner Károly; kapitány Harke Sándor; új tanácsbeliek: Wirkner Károly és Farkas Sándor. Népszószóló: Kloczko János. Építési szerek gondviselője Aringer Janos. Hadi adószedő-hivatali ellenőr Boros Lénárd. — H. T.

Losonczról: A' losonczy evang. ref. lyceumban a' tudományos pályán fáradozó ifjuság

közönséges megvizsgálata sideje junius 23ikán és az azt követett négy napon ment véghez, 5ikén pedig szinte a' lyceumi ifjuság közt létező magyar nyelv-gyakorló-társaság, igen számos és fényes gyülekezet jelenlétében üllte örömmünepét; melly idő alatt, kivétel nélkül a' tanítóknak munkás igyekezete, a' tanulóknak pedig mind erkölcsi mind tudományi előhaladása, köz megeléggüléssel tüntek elő. Különös figyelmet érdemle azonban, hogy a' jogtanítói szék, ámbátor hazánk javát 's nemzetünknek fensőbb erényekre törekvő czélját munkáló hazafiak adományai által, csak ezen iskolai évben alapult 'sa' közbejött körülmények miatt nem a' rendes időben létesülhetett is; még is eléggé népes volt 's mind erkölcsi mind tudományi tekintetben olly ifjakat bocsátott a' világba, hogy ezek azon közbizodalmat, mellyet érdemmel teljes tanítóikkal együtt nyertének, méltán megérdemlik. — Bizodalmasan közöltetik ennek következtetésében szeretve tisztelt hazánk minden rendű 's rangu lakosival, hogy a' jövő iskolai évben, u. m. szeptember 15ő napján, valamint a' többi tanítószéki előadások, ugy a' jogtudományé is rendesen fogják venni kezdetüket. —

KÜLÖNFÉLE: Arad vmegyében mind az ősz, mind a' tavaszi gabona-termés kielégítőnek mutatkozott eleinte, hanem jelenleg főkép a' buzának esőzéstüli megdülte 's üszögössége az aratási jó reményt nagyon megcsökkenté. (Másmutt a' szipoly, kőd jég, ragya, vagy szárazság). A' fűtermés hasonlólag elég bő vala; szénáját azonban a' kaszálással késkedett gazdának, ki azt rögtön boglyákba nem rakhatá, a' bekövetkezett hosszas esőzés nagyon megrongálta. A' szőlő is nem megvető termést ígért, de a' jégeső eddig már is nagy részét bitangul 's irgalmatlanul megpaskolta 's gyéritette, 's tarthatni a' még épen maradottnak is ezen sorsra juthatásától. A' marhahus' fontja jun. 30 9 váltó krra; a' fuvarozási bér pedig 4 lótol 1 állomásra egy ezüst ftra határoztatott, az Aradvárosból kiindulókét mint távol helységekől ide rendelt fuvarozókét ide nem értve, kik ezentúl is 1 f. 30 pengő krral fognak fizettetni, vagy szekerezésök tisztí nyugtatványokkal szint ezen árban betudatni. — Más tájakról érkezett hiteles tudósítások után a' szénatermés néhol még majd kevesebb mint a' tavalyi p. o. Nyitra, Gömör 's Csallóköz némelly vidékein, pedig ezt közönségesen széna-paradicsomnak tartják. Borsod és Bodrogköz is (Zemplénynek takarmány-édene) panaszkodik az idén csökkent szénáján, ámbár itt hóhiányt sem szenvedtek annyira, mint az ország egyéb

környékein. A' közép tiszamellékiek pedig általában szeledebb 's táplálabb marhaszületésűeket várnak az idén, mint egyéb árvizes 's szapos években. A' repeze kivált hazánk délszakán, jobbadán hibás 's így a' jó tiszta vetett repeze borsos áru lesz. A' dohány szép, de még a' jövőendő ősében szendereg. A' szarvas-barona még most is hullong itt ott — Nagy-Károly vidékin jun. 6kán, 8kán és 25kén igen érezhetőleg renge a' föld ismét.

A' beállott nyári nagy hőség Budapesten a' fiatalságot ismét nagy számmal kezdi vizre csábítani, pedig a' viz rendszeren ki szokta venni dézmáit, mint eléggé szomorú példák tanítják tavaly is, 's tanítják már az idén is. Így Zágrábban Julius 5ikén a' tanulók csoportostul fürödve a' Száva folyamban, többek közt néhánynak eszébe jutott egy szálfára ülni 's mintegy lovagolva evezni a' ragadó folyamban. A' rókák (evetek) és rókák, igaz, így szoktak általevezni a' viz egyik partjától a' másikig, de ők e' mellett uszni is tudnak ám, ha hogy a' sa véletlenül megtalál fordulni alattuk: a' mi zágrábi fiaink közül azonban, midőn a' szálfá fölfordult, kettő épen nem tudván uszni, egyenesen lemerült, a' többi pedig csak nagy bajjal vergődött ki partra. A' két elmerült kimentésére találkoztak ugyan nemes lelkű segedelmezők 's az egyik még élve ki is hozott, de a' másik, minthogy élte veszéiye közt a' hozzá uszott szabadítani akarónak egészen nyakába csimbalkozott, ez nem bírván a' terhet, amazzal együtt elmerült és befúlt.

Igazítás: Maj 15kén Zágrábban tartott közgyűlésen többi tárgy közt egy adománylevél is kihirdettetett, mellyben még néhai fels. I. Ferencz bold. fejedelmünk Ernszt Józsefnek t. nemes megye táblabírájának többféle érdemeire nézve Gerdovcsák helységet k. adománylag ajándékozni 's neki mind két nembeli maradékosul Gerdovcsáki melléknevet adni méltóztatott.

SZERVIA és MOLDA.

Obrenovits Milos hg Szervia fejedelme a' szász kormánytól 7 bányászt kért (t. i. egy igazgatót, 2 tisztet 's 4 bányászt) Szerviába küldetni, mint szolgálatjába fölvételendőket, hogy Szerviának mintegy 400 négyszeg mérföldnyi 's jobbadán hegyes területén a' bányamivelést szorgalom 's jövedelemággá honosítsa. Ezzelfogva báró Berger főbányász-kapitány egy tiszattal és egy rajzolóval e' f. hónapban szász királyi engedéllyel 3 hónapra Szerviába rándoland a' szükséges vizgálatok 's értekezések miatt 's így remélhetni, hogy több oldali közlekedés nyilatkozván Szerviával, ezen mind politikai mind természettörténeti szempontban jeles tartomány nem marad ezentúl félig terra incognita sem ráuk sem a' többi Európára nézve. Zimonyi levelek szerint Milos hg szá-

mos és fényes kísérettel Stambulba indul nem sokára. E' végett egy szerb hajó készen áll Posarevacznál, őt mindezentül Widdiabe viendő, onnan Argo gőzhajó Galaczba szállítandja 's itt egy török hadihajót várnak, mellyen Stambulba evezend. — Stourdza Mihály hg 's moldvai vajdának a' moldvai RRdek ülését megnyitó beszédéből e' következők érdekesbék: a' hg a' Galatz és Bukovina határai közt létesítendő postaközösülési tervet elfogadá, minthogy azt a' kereskedésre nézve igen tetemesen előmozdító eszköznek itéli. A' vesztegintézetek fontossága is, ugymond, mult septemberben nagyon szembeötlőnek mutatkozott, midőn egy dögvész-ragályu hajó a' fejdelemségbe e' pusztító mirigybajt szállítani közelgett. Igen nyilvánosan kitént akkor a' nemzeti katonaság haszna is az egészségi őrvonal-huzásnál, 's annak fenytőkrende 's buzgalma méltó minden dicsőretre. Én szükségesnek láttam egy tábornok-testet (Generalstabot) is állítani, mi az előbbi kormány alatt, minthogy az más helyzetben volt a' katonaságra nézve, szükségtelen vala. A' sok rendű szolgálat, mellyre a' katonaság köteles, mellőzhetlenné teszi most annak szaporítását, 's csupán az erre szükséges eszközök hiánya igazolhatná ezen rendszabály elhalasztását. Az igazságszolgáltatásról is szakadatlanul gondoskodék a' kormány A' nyilvános oktatáson nevezetes javítások történtek, mellyek következményt esztendő mulva én Uraságtoknak előterjesztendem. Iskolai pénzalapunk képes vala egy nemzeti Akademia-alapításra fordítandó épületet megvásárolni. Ezen Akademia tervét 's rendeletit a' nyilvános oktatás gondviselőse fogja Uraságtokkal közölni. Leány-nevelő iskola is állítottat, hol hasznos ismeretekre, kézi munkákra 's házi gazdaszonykodásra tanítatnak a' növendékek, hogy így mind tisztos lételők iránt legyenek biztosítva, mind valódiilag boldogíthassák nemzetségek tagjait 's házköribelieiket. Végre arra figyelmeztete a' hg, hogy Moldva lakosai hálaérzébül azon hatalmas monarcha (ezár) iránt, ki kormányuk jóllétét ily huzamos időre megalapította emlékoszlopot határozta állíttatni, melly szándékok iránt két udvar megegyezését már meg is nyerte 's a' t. —

ANGLIA.

A' hannoverai hírlap az angol testületjavításról hosszabb cikkelyt közöl, mellyben egybe hasonlítja a' most javasolt angol, francia és német testületi szerkesztvényt. Mi csak következő töredéket adunk belőle: „A' státusok minden belső szerkezete közt legfontosabb a' községek alkotmánya. Egyesben legközelebb állnak ezek a' néphez, 's legközvetlenebbül munkáinak rá. Hatóságra legjobb gyakorlásielőkészülete a' nagyobb státuséletben.

Sajátságos jelenet volt az, hogy Franciaországban a restauratio alatt az ország szabad alkotmánnyal bírt, ellenben a statushatalom a megyékben, kerületekben és községekben teljes korlátlan hatalommal volt felruházva. Kétségkívül szabadabb azon ország, melly önálló községi alkotmánnyal bír, ha országos rendei nincsenek is, mint az, melly alkotmányos szabadsággal bír ugyan, de az egyes községek szabadság nélkül vannak. Szabadabb községi alkotmányt Franciaország csak a júliusi revolutio következtében nyert. — E bevezetés után átmegyünk a három említett nemzet községi alkotmányaira, s egybe hasonlítván azokat imigy folytatja további előadását: „A községi alkotmányban legfontosabb a község viszonya az előjárósághoz. Angliában J. Russell lord javaslata szerint a községi tanács évenként választja meg mayorját (bíróját). A község tekintetben független és önálló. Poroszországban is a község választja meg előjáróságát, de a kormány joga megerősíteni azokat. A választottat elvetheti, s új választást parancsolhat. J. Russell lord javaslata szerint a községi előjárók meghatározott időre (3 évre) választatnak, Poroszországban 12 évre, némelyek kivétel gyanánt életfogytig. Franciaországban a kormánynak tágasb köre van. Itt a mairet, és segédeit (tanácsnokok) a kormány nevezi ki, de csak a községi tanács tagjaiból. Angliában a mayor (bíró) hivatala után nem kap fizetést; szintugy a maire és segédei Franciaországban. Ellenben a poroszoknál a polgármestert és tanácsnokokat a kormány fizeti. Ez által amott nem szülemlik, itt szükségkép megvan a függés a kormánnytól. Ezekből a megkezdett cikkely szerint az következők, hogy Angliában a községek önállása és függetlensége legnagyobb, Franciaországban legcsekélyebb. Azonban e hiányt mérsékli némileg a szabad sajtó. Mindazáltal azt sem kell felejtetni, hogy Franciaországban város és falu közt az alkotmányra nézve éppen semmi különbség, s hogy az illető községi jogok mind a városoknak mind falvaknak tulajdonai; Angliában pedig és Poroszországban a terjedtebb és szélesebb jogok csupán városok sajátai, hol nagyobb, gazdagabb, és műveltebb népség lakik. Ezen sinórmérték szerint megyei szerkezetünk nem csak szabadabb, függetlenebb s önállóbb, hanem jóval is fontosabb valamennyi európai községi szerkezetnél. — A Morning-Chronicle kivonatot közöl az irlandi egyházbiztoság tudósításából; fontos abban következő számjegyzék: Az irlandi plebaniák közt csak 12 van olyan, mellyekben az ott lakó protestánsok száma 5000-t meghalad; 91 olyan, mellyen 2000 prot. lakos van 5000-ig; 139: 2000-től kezdve; 209: 4000-től 5000-ig; 286, mellyeken csak 200 prot. lakik; 224, hol csak 100; és végre 160: hol csak 50

a protestánsok száma. E fölött 124 plebanián csak 20; s 99, hol 20 a legfőbb szám, s néhol csak egy protestáns lakos van, 41 pedig olyan plebania is, hol egyetlen protestáns lakos sincsen. Ha tehát, így következtet a M. Chronicle, 200 protestánsot veszünk szükséges számnak plebania-alkotásra, még mindig fenmarad 648 plebania, mellyek jövedelmét a kormány a nép általános nevelésére fordíthatja. —

A Birminghami Advertiser (tartományi lap) jó kutfőből állítja, hogy mind Birminghamben, mind a szomszéd megyékben általános választásokra készülnek, mert az alsóház több parlamentig nézeteszerint még az esztendő vége előtt fel fog oszlani. — Byron Ada, a nagy költő egyetlen leánya King lorddal fog házasságra lépni, ki John Locke nagy philosoph utódja. Miss Ada 20 esztendő, King lord pedig 30. — A londoni lapok június 27-én telvék az alsóház június 26-iki vitájával Morpeth lord kormány-rendszabálya iránt az irlandi tizedrendszer elintézése, s az irlandi egyházjövödelmek szabályoztatása ügyében. A rendszabálynak két fő czélja van: elsöben a tizedi rendszer nyomásának véget vetni, azután pedig Russell lord indítványára az alsóház által elfogadott elsajátítási elvet végrehajtani. Mi a tizedet illeti, abból az egyházas papok a mostani tizedmennyeiség 75 századrészet fogják kapni, a tizedtartozóknak azonban egész 30 század rész fog elengedtetni, a maradvány 5 századrész pedig a tartalékalaphoz pótoltatni. A papi tizedtulajdonosoknak előre kölcsön adott egy millió font sterling nálok marad, hogy ezáltal az 1834-iki maradványok földözve legyenek. A törvényjavaslat második része, az elsajátítás tudnillik, sokkal fontosabb. Épül ez amaz elven, hogy a parlamentnek jusa van az ország egész egyházi vagyonát szabályozni és sajátabb, illőbb, bölcs czélokra fordítani (Ö. B.) Errenézve

A ministerek azt javasolják: minden megürülendő plebaniánál, melly t. i. 1831-ben nem számlált 50 statusegyházi tagot, hatalmaztassék fel Irland lord-helytartója, hogy annak pappal ismét ellátását fölfüggeszthesse. Azon plebaniákban, mellyek több lakost számlálnak mint 50 püspöki protestánsot, az egyházi jövedelem némi szabályozatok alá vettetik. Legfontosabb az, hogy ennél fogva 860 plebania (egyházmegye) esik a törvényjavaslat rendelkezése alá, s hogy, miután azon plebaniákban, mellyek többet számlálnak mint 50 püspöki protestánsot, ezek lelki szükségéről meg lesz töve a gondoskodás, még tetemes fölösleg fog fenmaradni, melly azután közös erkölcsi és vallásos czélokra fog fordíthatatni. — Sir H. Hardinge és Stanley lord heves ellenszegülte után s miután Sir R. Peel is, noha enyhébb szavakkal

roszalá e' rendszabályt, megengedett Morpeth lordnak e' törvényjavaslat előterjeszthetése. — Junius 28án takarítottak el Cobbett William tetemei Farnhamben, Londontól nyugotfelé mintegy 37 angol mföldre fekvő Surrey nevű kis városban, hol elhunyt, mint kívánta, egyszerűen. Négy fíja vitte a' koporsót. Az egyházba kívánták ugyan eltemetni, de ő azt parancsolá, hogy ugyanazon sírba tétessék, mellyben atyja és nagyatya nyugsznak. Mintegy 8000 ember kísérté koporsóját, 3000rel több mint Surrey lakosinak száma. Több parlamenttag is jelen volt. O'Connell halotti beszédet akart mondani, de a' rokonok nem ohajtották. Másnap azon házat, mellyben Cobbett született, 's most „az új bérlekhöz“ czímet viselő serház, sok kandi és újsághírázó látogatta meg. —

A' felsőházban junius 29kén kívánta Londonderry lord, hogy az idegen utonczfogadási titkos kabinetparancs másolatja, valamint az e' tárgyat illető levelezések is adassanak elő. Melbourne lord megjegyzé, hogy neki ezen oklevelek előadatsza ellen semmi ellenvetése. Minek következtében azok előterjesztése határozottatott. — Az alsóházban H. L. Bulwer jelenté, hogy ő a' vitában forgó két nagy kérdésnek, ugymint a' testület- és egyházjavításnak tovább 's gyorsabb haladhatása végett az újságbélyeg eltörlesztésére tett indítványát, mellyet július 2án vala előhozandó, augusztus 1re halasztja, ha különben a' ház még akkor üléseket tartand. (Ez oda mutat hogy hiinni kezdik a' ház lehető feloszlatását) Wilks ur: A' napirendbeli tárgyak közt van a' dissentereket tárgyazó három indítvány, mellyeknek még e' héten kellene előadatiok. Az elsőnek czélja a' dissenterek bebocsáttatását kívánni az egyetemeknél; a' 2dik házasságokat, 3dik végre polgári jegyzék-behozást tárgyaz részökre. Ezen indítványok elhalasztattak, hogy a' hatóságjavítási törvényjavaslat vitatása félbe ne szakasztassék. Ohajtanám már most tudni: szándékjok e a' ministereknek a' jövő ülés első napjaiban rendszabályt előterjeszteni e' három kérdés iránt? J. Russell lord: „A' tisztes tag jól van tudósítva. Mivel a' mostani ülés már messzebb haladt, hogy sem a' ház időt remélhetne más egyébbel foglalkozásra, mint a' vitában forgó igen fontos kérdésekkel, elhatároztuk, hogy a' jövő ülés-megnyitáskor a' dissentereket illető törvényjavaslatok közül azt, mellyet én legfontosabbnak tartok, ugymint a' polgári jegyzék-behozást terjesszem a' ház elé. (tetszés) Ezután a' dissenter házasságok, és az egyházi adók kérdésre jövend a' sor“ (ismétlettetszés) — Némi cáivódás támadt Sir R. Inglis és O'Connell közt a' katolikus parlamenttagok szözata iránt a' protestans egyház ügyében. Mire Sir R. Inglis nyilvánítá, hogy ő semmi esetre sem szándéko-

zik valamelyik kövelet megsérteni mondásával a' katolikus tagok közül. O'Connell pedig azt felelé neki, hogy a' fenforgó vád esküszegés 's ő mindent, ki azt ismétteni fogja, gonosz hazug névvel fog bélyegezni. E' kifejezésekre a' speaker (házelnök) közbenjárásra szólították fel, ki is azokat szelid hangon keményeknek, helyteleneknek 's e' házban nem szokott 's kívántaknak fedde. Junius 29kén választott meg London és Middlesex részére a' Cityben a' két eskütt (sherif). Egyike a' választottaknak katolikus (Raphael, ki egyszersmind épen most választott meg kövelettül Carlow megyében); a' másik pedig — milly sebesen világosul fel a' nyilvános vélemény — zsidó! A' katolikus első, ki a' parlamenti reforma végző győzdelme után Londonban e' méltóságra jutott; Salomon David ur (izraelita) pedig első, ki köz hivatalt viselend Angliában zsidó létere. Mint tudva van, Angliában a' zsidóság eddig semmi tisztséget nem viselt. —

FRANCZIAORSZÁG.

Az Allg. Z. egyik levelezője így ír Parisból: „Paris jun. 25kén. A' páriszéki pörnek káros következtései a' kormányra nézve már tisztán előtünedeznek. Ha a' kormány organumai a' törvény betűértelmével törekszenek igazolni a' nem-ügyvédek, valamint a' védelmezők megtagadtatását, úgy ezen okoskodás a' francziák előtt nem sokat nyom, mert a' törvények szelleme, 's még inkább a' szokás és népnézet e' megszorítást törvénytelennek tekinti. Hogy pedig e' népnézet mely gyökeret vert, mind a' törvény maga igazolja, melly azt rendeli, hogy a' védelmező ügyvéd legyen vagy rokona, vagy pedig barátja a' vádlottnak, 's ezen esetben azt megengedni csupán az elnöktől függ — mint számtalan példa mutatja, mellyekben nem ügyvédek bocsáttattak védelmezőkül a' törvény-székek elibe, maguk a' pairek, 's nem régen még a' követház előtt is. — A' vádlottak ez által igen kedvező helyzetbe jutottak, mert a' francziák többsége előtt igazuk van hallgatni, 's csak ott szólani, hol azt őa érdekök kívánja. — Azen fejtegetések, a' mellyeket e' pör eddig nyujt, igen ártalmasok a' kormányra nézve, mert a' lehetőségig tisztán kitetszik belőlök, hogy Lyonban a' rendészet titkos ügyvivőji igen munkások voltak a' fölkeelés intéztében; ők adtak annak olyas irányt, melly a' munkások elméjében nem is volt; ők ingerlettek rablásokra és pusztításokra, 's hogy végre minden ezen utálat teljes kivitelében csupán a' mostani kormányrendszer ellenségei által gátoltattak meg, kiket üldöz most a' pairkamara. Ezen ügyvivők titkos kémek voltak a' rendészetnek. A' Monsieur Julius Ijénkirályi rendelést közöl előbbi napról, melly a' junius 26án költ, 's mind a' két tábla által megszavazott törvény szerint az évenkénti 80,000

ujonczot az 1834 ki korból fegyverre szólítja; szinte a' Moniteur junius 29én költ királyi rendelést hirdet, melly némi bank-állítást enged meg Lyonban valamely névtelen társaságnak. (Lesz é biztosíték v. kezesség a' névtelenségénél) — Levelező írja Parisból, hogy az éjszaki hatalmak követei sűrűen értekeznek Broglie herczeggel, a' külministerrel. Ellenmondásaik minden beavatkozás ellen akár kokárdával, akár a' nélkül, igen határozott hangnak 's mint mondják a' ministerség zavarát nem kissé nevelik. —

A' pairszéknel junius 30án, melly első vala Pasquier elnök felgyógyulta óta, a' vádlottak egyedfél órakor hozattak be. Névfelszólításkor ismét két pair maradt el. t. i. Crillon hg, és Rousseau lovag. Az elnök ugyan sárgásszinű de nem beteges, azonnal hozzá fogott a' vádlottak kihallgatásához. Első a' soron Adam, 42 esztendő, gyár-birtokos, Lyonban; ki így szólott: „Noha egy év óta vagyok az erőszak reteszai alatt elzárva 's valóban (e' szóknál az elnökre tekint) beteges vagyok, még is csak valamennyi vádlott társim 's az általam választott védelmező jelenlétében fogok állaniszóba. Ellenmondok ismételve a' törvényszék határozatának, 's a' hozzám küldött jegyzőkönyvet alá nem irtam, mert az nem jelenlétben vétetett föl. Az én itt jelenlévő vádlott-társim nem az igazi vétkesek; mert ők csak ingerlő ügyviselők felszólításai után mentek, kik pedig nincsenek velünk együtt retesz és zár alatt. Én börtönömbé kívánkozom visszavitetni.“ A' vádlott igen halovány. Elnök: „Saját érdekében intem Önt, feleljen.“ Vádlott: „Én nem szólándok.“ A' hivatalosan kinevezett ügyvéd (Beau ur) nyilvánítja, hogy ő magát a' vádlottra, ki őt elfogadni nem akarja, tolni nem fogja. A' vádlott végre, miután a' terhelő tanuk vallomásira sem felelt, és ujonta rosszulétről panaszkodott, csakugyan kivitetett. Hugues vádlott nyakasza vonakodik minden szólástól. Egy terhelő tanu nem ismervén őt, egy enyhítő tanu vezettetik be; Hugues élénken elibe kiált, 's eltöltja őt a' szólástól. A' tanu mind e' mellett azt vallja, hogy a' vádlottat, ki nála lakott, a' küzedés napjai alatt nem látta kimenni a' házból. —

A' pairszék julius 2kán folytatá a' vádlottak kihallgatását. Lagrange 31 éves, baltoslegény, betegesen hozatik be, 's felolvastatván azon jegyzőkönyv, melly erőszakosan lett behozatását bizonyítja, megszólal — és mind a' pairség mind a' hallgatóság feszült figyelme alatt hosszb beszédet mond, mellyben magát republicanusnak vallja, 's a' republica harczát az első revolutiótól fogva mostanig előadja. Megtagadja ezután a' pairektől, mint republica politikai ellenségeitől azon jogot, hogy őt elítéljék. Végül minden vé-

delmet elmellőz, és az elnök valamennyi kérdésire nem felel. Reverchon vádlott, 36 éves, törvényszolga Lyonba, (mozgás és figyelés a' karzatokon) beszédet olvas fel, mellyben azt mondja, hogy a' vitában részt nem veend, mert a' pairek jogát elítéltetésére nem ismerheti el. Kívánja baráti és védelmezője jelenlétét, úgy szinte az ország rendes törvényszolgálatát. Miután a' pairszék jogtalan bánását keményszókkal dorgálá, megszólalt az elnök: „A' törvényszék eléggé bizonyítja a' védelmezés szabadságát, minthogy Önt türelmesen kihallgatja. A' pairszék mindent megadott, mit Önnek adhatott. 's a' t.“ Vádlott: „Mondja meg a' törvényszék nekünk: szándéka é erőszakosan kényszeríteni a' vádlottakat, hogy részt vegyenek a' vitában; akkor legalább tudandjuk, hogy a' rézsen kell magunkat agyonveretnünk.“ Elnök: — „A' törvényszék ezen kérdésre nem felel.“ — A' vádlott: No 's tehát ti pair urak, én és társim azt mondjuk nektek, hogy mi beneteket nem bíránk, hanem valódi hóhéringnak ismerünk el. Én mondom nektek, én, hogy ellensége, halálos ellensége vagyok a' polgárkirálynak, és a' fenálló hatalomnak. (heves morgás a' pairek padjain) A' revolutióból eredve, 's ön származtat elárulva öt év óta e' hatalom azon kuffót támadja meg 's ostromolja, mellynek létét köszöni. A' vádlott magát hangosan republicanusnak vallja, megjósolja a' királyság megbukását 's a' republica győzödelmét. Mindent igaznak ismér, mit a' vádiromány felhorda ellene, 's végre felkiált: „Én elvégeztem munkámat, ti folytassátok a' tiéteket, tegyétek meg a' csapást, ha meritek, de kételkedem benne; Ti csak holttesteket fogtok találni.“ Ö. B — A' főügyész a' büntető törvénykönyv 222ik cikkelyét kívánja rá rovatni, mint ki a' felsőséget sérté meg hivatalos eljárásában. A' büntetés 2 év. Reverchonnak nem kell ügyvéd. Az elnök felfüggeszti az ülést 's a' törvényszék eltávozik a' közbejött esetet elítélni. Legujabb hírek szerint, a' pairszék Reverchont a' királyi személysértés 's a' pairszék-meggyalázás végett öt eszt. börtönre és 5000 frank bírságra ítélte. —

A' Journal des Débatsban következő fontos cikkelyt olvashatni kelet ügyére nézve: „Tengerészetünk (marine) egy idő mulva nagy szerep-játszásra hivathatik meg. Azon hajókon kívül, mellyek parancsot vettek, hogy a' spanyol partokra ügyeljenek, minden pillantásban oly események fordulhatnak elő, mellyek a' francia hajóhad jelenlétét kívánhatják meg keleten. Ezen eseményeket Franciaország és Anglia már rég előre látta, 's mind a' két hatalom oly helyzetben van, hogy hahatósan fölléphet. Végre viszonyink mostani állapotja az egyesült statusokkal oly kö-

rülményeket hozhat elő, melyek szükségessé tehetik tengeri erőnknek az oceánon megszorítását. Ezen eseteket előre látva minden rendszabály meg is tétetett. Nem csak az anyag kész, hanem a személyiség is. A tengerügy-minister, kinek munkásságát nem dicsérhetni eléggé, az okosság és előlátás minden rendszabályt megtevé, melyeket a dolgok fekvése kívánt vala. Minden, lárma nélkül történt, de azért minden kész. — (Lásd Törökországot.)

SPANYOLORSZÁG.

D. Carlos a spanyol királyné részire a szövetséges hatalmak által eszközösbe vett segédmi hadfogadás ellen, akár elrejtésül akár visszatorlásképen, Durangóban mult június 20-án egy decretumot adott ki, mely következő: „Értésemül esvén, hogy a pártos bitorló kormány, miután csalásági állal már nem képes többé seregét új spanyol áldozatokkal növesztetni, Angliában, Franciaországban és Belgiumban létező ügyvivőinek adott rendelése szerint idegen önkényes katonaságot szedet, erre nézve határozom a mi következők: 1) Minden idegen, legyen akár-mely rendű vagy koru, ha az én törvényszeres jogaim ellen fegyvert fog, vagy bármi módon a bitorlást gyámolító pártos tábor szolgálatjába lép, törvény-kivülinek tekintessék a nélkül, hogy ama szerződés kedvezésiben, mely fölhalmozásom következtében a foglyok kicseréltetése iránt fővezérem által Azartában a közelebb mult april 28-án aláíratott, részesülhetne. 2) Az épen most érintett idegenek, kik seregim hatalmába jutnak, agyon lövessenek, 's elfogatásuk után éltükre csak annyi idő engedessék, mennyi a halálhoz készülésre kívántatik. 3) A háboru végével azon idegenek, kik igaz ügyöm ellen fegyvert fogtanak, statusimban nem maradhatnak, sem soha azokba vissza nem jöhetnek; kereskedést statusimban nem üzhetnek, semmiféle jószágot és vagyont nem szerzhhetnek, az ország törvényit általhágókra szott büntetések alatt. — Ön tartsa magát ezen rendelkezéshez, 's juttassa ezt, a mint lehet, legnagyobb nyilvánra mind statusimban mind azok határin kívül. Durangóban a kir. palotában június 20. 1835. Én a király. — Don Carlos Cruz-Mayorhoz.“

Telegraphi jelentés szerint Bilbao június 27-ikén még folyvást védte magát; sőt a journal de Paris és Moniteurnek július 1-sőjéről költ 's rendkívül alkalommal érkezett számai sem közölnek semmit, a miből Bilbao bevételeit következtetni lehetne. Azonban a Courier Français a telegraph azon szavaira, hogy „Bilbao még folyvást védte magát“ azt jegyzi meg, mi szerint e szavaknál fogvást a telegraphi jelentők ma-

gok sem hiszik, hogy a város mind végig állhassa ki az ostromot. A védelemben leginkább kitünteték magokat eddig a városi katonák (urbanos), kikkel egyetemben az őrsereg mintegy 4 ezer főre megy. A katonaság napdija, mióta az ostrom beállott, 2 real, egy jó adat kenyér, és bor, mi a város élelmi szüksége miatt nagy kedvezés. A fő parancsnok, ki a város őrseregét vezérli, gróf Mirasol, igen munkás 's elszánt férfiú — Junius 14-ike óta, midőn t. i. a város ostrom alá véteték, a mondott csekély számú őrsereg már kétízben intézett kirohanást az ellenségre, de siker nélkül, mivel közösülést nem eszközölhetek. Az ellenség naponként meg megújítja tüztét mind álgyukból mind kézi fegyverekből a város ellen, de csekély foganattal, legalább még eddig valami nevezetes kárt nem okozott az ostrom, az őrsereg pedig élénkül viszonz minden izbeli tüzelésre 's az ostromlók közül kétszer annyi hullott el. — Zumalacarreguy is ennek lett áldozatja, midőn jun. 16-ikán katonáit megtámadásra tüzelve, azok sorai előtt vágatott 's az ostromlottak golyózápora közül egy lövés csombját érte, mellynek következtében, mint jelentették, halála következett. — Az ostromlottak eddig mindössze mintegy 180 embert vesztenek. A Gazetta állítása szerint már most don Carlos maga vezérli ostrom-seregét; privát levelek pedig azon jelentést teszik, hogy a carlosiak Portugaletét, mely Bilbao szomszédjában esik, 's mellybe, mint már jelentették, a város védelmére sietett krisztinai csapatok néhány nappal előbb megérkeztek, jun. 27-ikén megrohanással bevették. Fontosabb hiteltű lapok azonban e hírt még nem említik, legalább, valónak nem.

Későbbi telegraphi jelentés Bajonneból július 1-sőjéről délutáni 2 óráról: „Sappho hajó parancsnoka következőt jelent: 29-ikén még folyvást védte magát Bilbao. Gen. la Hera (eddig Burgosban a tartaléksereg parancsnoka) ki Valdes lemondása utána sereg vezérletét átvette, Bilbao felé közeledik, 's a város nyugodtabb kezd lenni.“ — Némelly déli francia lapok, mint a Phare és Sentinelle (mind a kettő carlista szinű) kétségbe akarják hozni Zumalacarreguy halálát, 's állításuk szerint a telegraph talán Simon-Latorro halálát akarja jelenteni, ki Bilbao alatt csakugyan elesett. Nem mellőzik el egy uttal ezen lapok szemére lobbantgatni a telegraphnak azon egykori 's már annyiszor fölhányt hibáját, midőn 7-ik Ferdinand spanyol király halálát jelenté, holott az említett király azután még 3 egész hónapig élt.

Aranjuezból 's Madridből június 24-ikeig vannak híreink, mond a Courier Français, de belőlük egy betűvel sem vehetni ki, hogy az új kormány a minap kihíresztelt rendszabások valamel-

lyikét már valóban tetteleg foganatba vette volna; továbbá az sem, hogy gen. la Hera nevezetett volna ki Valdes helyébe a' hadisereg fővezérévé. Gen. la Hera 20ikán csak jelentést tön a' hadministernek, hogy Valdes parancsa szerint, a' vezérlesee alatti tartaléksereg első osztályát ugyan csak 20ikán Portugaleté felé indította meg. — Egy levelezo Bajonnból ezt írja Bilbao felől: Az ostromló sereget jun. 27kén d. Carlos maga vezérlé. Ez előtti nap a' krisztiniak új akadályra bukkantak, melly miatt a' városnak várton várt fölmentése még néhány napig maradhat függőben. 25kén estve t. i. Zumalacarguy halála hírére a' krisztiniak osztályvezérei Iriarte és Latre azonnal elhagyák Portugaletét olly szándékkal, hogy az ostromlókon általtörve Bilbao alá juthassanak. A' carlosiakat közel a' városhoz, az ugy nevezett „új révnél“ találták egyesülve 's hevenyében hányt földsánczok mögé védelmi állásba helyezkedve. Legegyenest lépés lett volna megtámadni a' sánczolatot 's belőle az ellenséget kizaklatni, azonban mind a' két fél megnyugott abban, hogy távulról egymásra puskázzanak, míg végre az esti homály beállván a' tüzelés is félbeszakadt 's a' felek ott voltak, hol az előtt, t. i. mind ketten saját állomásikon. Bilbaoban a' nép annál inkább reménylő a' szerencsés sikert, mivel más nap korán az ellenség tömegestül által vagy inkább visszavonult a' folyam tulsó partjára; azonban a' krisztiniaknak már ekkor hült helyök vala, mert még az éji homályban főlzedék sátorait a' visszavonultak Portugaletébe.

Parishól julius 4ikéről rendkívüli alkalommal veit hírek szerint, telegraphi tudósítás érkezett a' francia kormányhoz, hogy Bilbao julius 15ikén délutáni 2 órakor gen. la Hera által, ki az előtti napon mellékutakon Portugaletébe vengődött, az ellenség ostroma alul főlzabadtatott.

BRAZILIA.

Rio-Janeiróból február 9ról érkeztek hírek Londonba. Szerintük april 7én a' birodalom minden részeiben új kormányzó vala választandó a' nemzet által kinevezett választók által. A' rabszolga-kereskedés meg van ugyan tiltva, de azért még is hozattak be nem rég ismét feketék. Ez különösen St. Salvador közelében szokott megtörténni. A' rabszolga-kereskedők itt cikáztak egy ideig, míg a' rév-felvigyázó mintegy hat vagy tizenkét barnát ajándékol kapván a' hajó kikötött, 's így a' barnák kiszállítottak. A' szerencsétlenek azonnal eladattak 's a' vásárlók is igen hamar tovább adtak rajtok, hogy minél messzibb essenek az első kéztől 's így a' bevétel annál bajosabb legyen; mert a' törvény csupán az új rabszolgát véteti el a' vevőtől, 's csak ezért bünteti meg a' vevőt. Mind e' mellett a' rabszolga-

kereskedés igen megcsökken, 's az ültetvényesek másra jobb kamattal is fordíthatják pénzüket. A' kormány sokat tesz most a' közjó-előmozdításra; ugyan is Salvadorhoz néhány mérföldnyire hidat épített az Urarari folyón keresztül, 's több illyest. Don Pedro halála óta a' portugáliak és brazíliaiak gyűlölségök egymás iránt jóformán megszűnt. A' brazíliaiak két osztályuk t. i. Moderados, (méréslelt,) és Exaltados (fellengző v. tulzó párt.). Az elsőbkek hatalmasak; ők foglalják el a' hivatalok 2/3-át, szintannyi számuk öka' követek közt is. A' kávé-és cukor-aratás ezidén olly bő lesz, minő talán még soha sem volt; 2hónapmulva hozzá fognak 's tetemes hasznot reménylenek belőle. A' cukorkalmok közül számost már gőzerőművek hajtának, mellyek Angliából jöttek, és sok lovat ökröt kimélnak meg. A' rabszolga-zendülés Bahiában nem volt olly tetemes, minőnek azt a' hírlapok rajzolták; de annál fontosabb ésrémitőben üthetne ki St Salvadorban, melly Rio és Bahia közt fekszik. E' tájon vannak a' legnagyobb ültetvények, 's olly számosak, hogy egyik a' másikat éri. Mindenik ültetvényen van 100től 1000ig számolható rabszolga, 's gyakran csak egy két fehér. Azonban valamennyi honvéd (militianos) fel van fegyverezve, 's a' fegyverforgatásban jól gyakoroltatnak. A' gyilkolások sem szűntek még meg. April 7én ülték meg fényesen II. d. Pedro ifju császár születésnapját.

ÉJ SZAK AMERIKA.

Washingtonban a' tanács arra kérte meg utolsó ülésében hozott végzete által az elnököt: bocsátkozzék a' délszaki tartományokkal értekezésbe, melly által az éjszakamerikai polgároknak biztos kereskedési ut nyitnának a' panamai szoroson által a' csöndes oceánba, melly vidéket eddig meg nem hódított indus törzsökök biztalaná tették. E' megkérés következtében az elnök Biddle ezredest bizá meg, hogy e' terv előmozdítása 's letéstitése végett a' délszaki szárazt látogassa meg. — Montevideo, délamerikai tartomány kormánya parancsot bocsátott ki, mellynél fogva april 1től kezdve a' tengerre szálló minden bajó súlyos büntetés alatt arra tartozzék magát kötelezni, hogy semmi rabszolga-kereskedésben részt nem veend.

NÉMETORSZÁG.

Junius 22ről következő cikkkelyt olvashatni a' Hamburgi Correspondentben: „Régóta tudni már, hogy az éjszaki hatalmak minden idegen beavatkozását ellenzik a' spanyol ügyekbe. Ezek meg valának arról már hónapok óta gyöződve, hogy a' mostani körülmények közt sem Franciaország sem Anglia az egyenes beavatkozást a' spanyol örökösödési czivildásba tanácsosnak tartani nem fogják, azonban a' nemegyenest beavatkozást is szemmel tartották, sőt meghatalmazot-

taiknak már utasításai is voltak az elhatározott nemegyes beavatkozás esetére, mi szerint azt a négyes szövetség részesei most valószínű szándékoznak; 's így történt szükségképen, hogy ellenmondást nyújtsanak be a' quasi-beavatkozás ellen is mind Parisban, mind Londonban. Lesz e sikere? mellőzzük; de ha figyelem nélkül marad, a' krisztina-pártiak harczeréje szaporultával sem fognak a' spanyol zavarok olly könnyen 's hamar eligazíthatni; mert sem Franciaország sem Anglia nem fog elhatározólag befolyhatni Spanyolország jövődjére, hanem a' félsziget sorsa mind az öt európai nagy hatalom által fog elintéztetni, 's ez által d. Carlos követeléseit elméltetni nem lehet. Azonban, hiteles párisi közlemények szerint, a' spanyol praetendenst Franciaországból is tetemesen segítik, 's még nagy kétség, mellyik királységnek ohajtanák bizonyos helyen Madridban a' megállapodást. Az idő majd megfejt még némely titkot." Lajos-Fülöp bizonyosan titkos barátja don Carlosnak. —

Julius 2kán a' badeni országgyűlés második kamarája (a' Rende) 40 szóval 22 ellen, tehát 18 szótöbbséggel elfogadák ideiglen a' porosz vámrendszert. A' vitázon teljes számmal megjelent a' kamara, 's az heves is volt. Mint-hogy a' kormány célját érte, már most nem szándéka többé elosztani az országgyűlést, hanem, mihelyt a' porosz vámrendszer-elfogadásnak egyes föltételei megszavaztatnak, az országos költségeket fogja elővetetni. — A' Baden nagyhercegi kormánylap kikirdeti Badenben is a' Németzövetség azon végzését, melly az irói tulajdon általmára megtiltá a' könyvek minden utánnomtatását. — Lipcséből írják, hogy ezidén a' híres cseh fürdők, mellyeket olly gyakran 's olly számosan szoktak meglátogatni, majdnem üresek 's vendégtelenek.

TÖRÖKORSZÁG.

Konstantinápolyból a' Times június 3ról azt írja, hogy Oroszország hadra készül, vagy inkább kész valamely nagy csapás-tételre. Hiteles tudósítások után Odessából mondhatni, hogy 40,000 orosz érkezett le a' fekete tenger fő réveibe 's tereshajók indultak el Czirkasszia partjai felé, hogy az ott szükségtelen seregeket Besszarábiába hozzák. A' Sebastopoli révben fekvő orosz hajóhad is parancsot vett, hogy vitorla-készen álljon. A' stambuli orosz követség és Sz. Petervár között igen élénk a' közlekedés. Russzia az aegyptusi ügyekben is nagy részt veszen, hova három hónap alatt három az orosz követséggel tartozó személyt küldött. 'S illy körülmények közt tagadja meg a' diván folyvást az Orontes és Eufrat

folyóknak angolok által czéiba vett meghajóztatásukra (az indiai közlekedés könnyítettése végett) kopasz ürügyek alatt az engedelmet. Chesney angol ezredes, kire ezen expeditio bízva van, Orontes torkolatjánál vesztegel. Mi, a' politikai veszélyt illeti, melly e' vállalatból valaha Törökországra háramolhatnék, az a' török ministerség szemeiben nem sokat nyomhat. „Mi, úgymonda nem rég egy török e' tekintetben, e' veszélyre mostani helyzetünkben olly keveset ügyelhetünk, mint ama' bűnös az emésztetlenségre, (indigestion) mellyről öt barátja, kivégeztetése napja előtt ótta, nehogy sokat ennék a' galambpástétomból.“ — E' híreknek némi nyomosságot ad a' Journal des Débats legújabb cikkelye, melly azt hirdeti, hogy a' francia hajóhadnak keleten dolga lesz, és Durham lord kineveztetése szentpétervári követté, kit az angol ministerség határozott nyilatkozásiért küld oda.

ELEGYHIREK.

A' homoeopathiai orvosegyesület az idén augusztus 19kén tartandja Braunschweighban közgyűlését. — A' tudós Angelo Mai-t, ki annyi classicusnak ismértlen töredékeit találta fel Olaszország híresb könyv- 's kéziratáraiban 's jeles világításokkal ki is adta, 's a' romai propaganda titoknok, közönségesen kardinalságra emeltetendőknek hiszik most Rómában, 's helyébe, propagandai titoknoknak a' 36 nyelvet (s közöttük a' magyart is) értő és beszélő Mezzofanti-t rebesgetik. 'S minthogy Mezzofanti (magyar akad. tag is) első örje most a' vatikánumi könyvtárnak, igen rettegnek a' tudósak, hogy ennek előléptetésével e' tiszthely valódiilag pótolhatatlan marad, mert olly szivea 's a' mi fő, olly sok nyelv-tudó (polyglott) férjfiút hol kaphatúl Mezzofanti helyett, ki egyetlen és hasonlíthatatlan e' tulajdonságra nézve maga nemében. De ő Szentsége elő szándékozik őt mozdítani 's érdemeihez illőbb 's tágasb hatáskört elibe tűzni. Hihetőleg ő is bíbor (kardinal) kalapot kap nem sokára. —

Pénzkelet:		A' gabona pesti piaczi ára július 14kén 1835:			
Bécs július 14kén középár pengő pénzben		poszon. mérő váltó garas	leg-jobb	közép-szerű	cse-kély
Status 5 pC. kötelezv.	102 ⁷ / ₁₆	Tisztabuza	126 ² / ₃	120	—
„ 4 „ „	98	Kétszeres	—	—	—
1820ki statuskölcsön.	—	Rozs	100	93 ¹ / ₂	86
1821ki „ „	—	Árpa	66 ² / ₃	63 ¹ / ₂	30
1834ki „ „	581 ¹ / ₂	Zab	76 ² / ₃	73 ¹ / ₂	—
Kam 2 ¹ / ₂ pC. kötel.	—	Köles	—	—	—
Bankrészevény	1329 ⁵ / ₈	Köleskása	—	—	—
Cs. arany pC. agio	—	Kukoricza	—	93 ¹ / ₂	—